

ACTIEF BURGERSCHAP EN SOCIALE INTEGRATIE

Inleiding: SCHOLEN ZIJN SINDS 2006 VERPLICHT OM IN HUN ONDERWIJS AANDACHT TE BESTEDEN AAN ACTIEF BURGERSCHAP EN SOCIALE INTEGRATIE. MET DEZE WET WIL DE OVERHEID DAT SCHOLEN HUN LEERLINGEN VOORBEREIDEN OP DEELNAME AAN DE PLURIFORME SAMENLEVING. DE KERNDOELEN VOOR HET ONDERWIJS BESCHRIJVEN OOK ZAKEN ROND BURGERSCHAP.

Kerdoelen: Een directe relatie met burgerschap is in de kerndoelen te vinden in het domein 'Oriëntatie op jezelf en de wereld'. De specifieke kerndoelen zijn:

- 36 De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
- 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
- 38 De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.
- 39 De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.
- 47 De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.
- 51 De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
- 52 De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en Holocaust; televisie en computer.
- 53 De leerlingen leren over de belangrijkste historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Hoofdstuk 1: Visie op burgerschap en sociale integratie

De visie op burgerschap en sociale integratie is gebaseerd op de brede identiteit van onze school. Deze onderlinge relatie tussen de levensbeschouwelijke-, de pedagogische- en de onderwijskundig-organisatorische kwaliteit is de basis van waaruit burgerschap en sociale integratie gestalte krijgt. Vanuit de Bijbelse waarden en normen wordt in de school belang gehecht aan mensen, die een eigen

mening hebben, die kritisch zijn t.o.v. elkaar doch ook op een plezierige en verdraagzame manier met elkaar omgaan en voor elkaar iets willen betekenen.

Het gaat hierbij om waarden en normen die in de school worden voorgeleefd en geoefend. De school als gemeenschap is 'oefenplaats'. Het gaat om ervaringen in de school waarbij leerlingen kennis, inzicht, vaardigheden en houdingen opdoen.

Bij onze visie op burgerschap en sociale integratie gaat het erom kinderen zó te begeleiden en te stimuleren op weg naar volwassenheid dat ze de bereidheid en het vermogen hebben deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan leveren.

In feite is burgerschap en sociale integratie geen nieuwe taak. Onze school geeft daar al lange tijd en op allerlei manieren vorm aan. Het vormt een integraal deel van onze pedagogische opdracht, van de sociale- en levensbeschouwelijke vorming.

Hoofdstuk 2: Doelen

Onderwijs heeft drie belangrijke functies: het draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen, het zorgt voor overdracht van maatschappelijke en culturele verworvenheden en het rust kinderen toe voor deelname/meedoen in de samenleving. Meer specifiek hebben de volgende (kern)doelen betrekking op burgerschap en sociale integratie:

Onze hoofddoelen.

1. We voeden onze leerlingen op tot fatsoenlijke, evenwichtige mensen die op een respectvolle wijze omgaan met elkaar, met zichzelf en de omgeving/ het milieu. We hanteren hierbij duidelijke waarden en normen die we mede vanuit onze christelijke identiteit vorm geven.
2. We voeden onze leerlingen op tot bewuste deelnemers aan democratische processen op hun eigen niveau nu en voor later als zij in aanraking komen met allerlei maatschappelijke thema's. Ook het leren vormen en verwoorden van meningen is hier een belangrijk onderdeel.
3. We voeden onze leerlingen op tot actieve deelnemers in onze samenleving en tot deelnemers die gericht zijn op samenwerking. Het doen van vrijwilligerswerk is hier een belangrijk onderdeel van.
4. We voeden onze leerlingen op tot personen die kennis hebben van en respect voor religies en andere maatschappelijke opvattingen.
5. We zorgen voor een algemene ontwikkeling met o.a. veel aandacht voor de culturele bagage en waardering voor ons cultureel erfgoed.

De volgende doelen, die voor alle leergebieden van belang zijn, hebben eveneens betrekking op burgerschap en sociale integratie:

- reflectie op eigen handelen
- uitdrukken van eigen gedachten en gevoelens
- respectvol luisteren en kritiseren van anderen
- ontwikkelen van zelfvertrouwen
- respectvol en verantwoord omgaan met elkaar en met zorg en waardering voor de leefomgeving.

Hoofdstuk 3: Onze leerlingen en de risico's

Voorbeeld: Onze school ligt in het dorp ENS dat behoort tot een van de grotere dorpen in de Noordoostpolder. De leerlingpopulatie bestaat voornamelijk uit kinderen afkomstig uit het dorp en van de omringende buitenwegen. Hoewel onze kinderen vrij beschermd opgroeien maken zij wel deel uit van een steeds complexere, pluriforme maatschappij. Onze school vindt het belangrijk hen daar op een goede manier op voor te bereiden. Allereerst is kennis van belang maar, vanuit onze christelijke identiteit, vinden wij het ook belangrijk dat kinderen respect leren hebben voor anderen en dat zij naar elkaar omzien, elkaar helpen en voor elkaar opkomen. In de school leren wij de leerlingen daarom op een goede manier samen te leven en samen te werken.

Een aantal waarden dat een sterk universeel karakter heeft willen we hooghouden. Hierbij denken we aan de **7 basiswaarden** van de democratische rechtsstaat: zie Hoofdstuk 5.

Risico's:

Materialisme: kinderen hechten in toenemende mate aan materialen/spullen.

Egocentrisme: kinderen groeien op in een wereld waarin de individuele mens belangrijker schijnt te zijn dan het gemeenschapsgevoel.

Discriminatie: kinderen komen weinig in aanraking met andere culturen omdat deze binnen de dorpsgemeenschap weinig voorkomen.

Normvervaging: de normen en waarden vervagen en zijn bij steeds minder mensen bekend.

Gebrekkige kennis van de eigen cultuur en daardoor weinig belangstelling voor het culturele erfgoed.

Democratisch besef: hoe neem je met elkaar besluiten? Op welke manieren overleg je met elkaar? Welke regels spreek je met elkaar af?

Hoofdstuk 4: Ons aanbod

Hoofddoel 1: We besteden in alle groepen aandacht aan:

- Het zelfbeeld
- Het kunnen samenwerken
- Het bevorderen van de zelfstandigheid
- Het bevorderen van de zelfredzaamheid
- Het leren omgaan met elkaar
- Het leren omgaan met de leerkracht
- Het bevorderen van de sociale competenties.

We maken dit doel op een praktische wijze zichtbaar door:

- Onze godsdienstlessen.
- Aandacht voor viering 4 en 5 mei.
- Open dagen voor belangstellenden in alle groepen
- Project 'Kids moving the world' in de groepen 5 t/m 8
- Klein chemisch afval (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Aandacht voor pesten (Topondernemers) groepen 5 t/m 8
- Het asielzoekerscentrum (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- De agrarische sector (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Aandacht voor normen en waarden (Topondernemers) groepen 5 t/m 8
- Energieverbruik en milieu (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Schoonhouden schoolplein en omgeving, groep 8.
- Lucky wheels (rolstoel), groepen 5 t/m 8.
- Regels in en om de school. Alle groepen.

Hoofddoel 2: We besteden in alle groepen aandacht aan:

- Leren luisteren naar elkaar
- Leren verwoorden van je mening
- Leren elkaar en elkaars mening te accepteren en te respecteren
- Leren je mening te uiten zonder elkaar te kwetsen
- Leren wat democratische spelregels zijn

We maken dit doel op een praktische wijze zichtbaar door:

- Prinsjesdag, derde kamer-project, groepen 7 en 8.
- Aandacht voor de verkiezingen, groepen 5 t/m 8.
- Veilig maken van de eigen buurt (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- De bio-industrie (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Rages (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Politiek (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Gezond eten (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Paralympics gehandicapten (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Reclame (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Luizen pluizen, alle groepen
- Behandeling van de Anne Frankkrant, groep 8.
- Klassenlunch (gr. 8), Ik eet het beterproject. (gr. 6/7) schoolontbijt, alle groepen.
- Waterzuivering, groep 7.

Hoofddoel 3: we besteden in alle groepen aandacht aan:

- Kinderen verantwoordelijk maken voor hun eigen werk door ze te leren keuzes te maken en door ze te leren plannen;
- Het aanleren van gedrag dat gericht is op samenwerken en samen beslissingen nemen bijvoorbeeld tijdens spel- en speelmomenten maar ook tijdens lezen, rekenen en gymnastiek.

We maken dit op een praktische wijze zichtbaar door:

- Werken met Topondernemers in de groepen 5 t/m 8, waarbij veel aandacht is voor samenwerkend en ontdekkend leren.
- De kinderen mee te laten helpen het lokaal op te ruimen.
- Vanaf groep 1 leren zorg te dragen voor eigen spullen, die van anderen en materialen van school.
- Kinderen zelfstandigheid bij te brengen
- Actie Kinderpostzegels, groep 8
- De leerlingen te stimuleren geld mee te nemen voor een project als 'Home sweet home', alle groepen.
- Brengen van Paasgroet aan bejaarden in ENS, alle groepen.
- Sportdag voor de drie dorpscholen, alle groepen.
- Sponsorloop, alle groepen.
- Verkeersproject, alle groepen.
- Inzameling oud papier, groep 8.
- Schoolvoetbal, groep 8.
- Scholencross, groepen 3 t/m 8.
- Voorleeswedstrijd, groepen 7 en 8.
- Dienstverlening (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Beroepen en samenwerken (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Aandacht voor zieke medeleerlingen, alle groepen.

Hoofddoel 4 : we besteden in alle groepen aandacht aan:

- De christelijke identiteit door het geven van Bijbellessen.
- andere culturen en godsdiensten
- respect tonen voor elkaar.

We maken dit op een praktische wijze zichtbaar:

- in alle groepen geven we Bijbellessen aan de hand van Kind op Maandag.

- In alle groepen besteden we aandacht aan christelijke feestdagen als kerstfeest en pasen.
- In de groepen 7 en 8 maken kinderen kennis met de wereldgodsdiensten en bijbehorende religieuze opvattingen en vieringen (Geestelijke stromingen.)
- Door in de bovenbouw actuele zaken te bespreken bijv. naar aanleiding van het Jeugdjournaal en schooltv weekjournaal.
- Gastles Unicef, groepen 7 en 8.
- ZOA-actie, groepen 5 t/m 8.
- Goede doelen (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Fair trade (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Kinderrechten (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Adoptie en pleeggezin (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Multiculturele samenleving (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.

Hoofddoel 5: we besteden in alle groepen aandacht aan:

- Het inspelen op de onderwijsbehoeften van elk kind door het aanbieden van leerstof op verschillende niveaus.
- Het laten ontdekken van de eigen vaardigheden en talenten en de kinderen bewust te maken van de mogelijkheden voor later.

We maken dit op een praktische wijze zichtbaar door:

- Het stimuleren van de eigen talenten.
- Op school een veilig pedagogisch klimaat te creëren waarin kinderen zichzelf kunnen zijn en waarin ze op een respectvolle wijze leren omgaan met de anderen.
- Aandacht te besteden aan de kinderboekenweek.
- Buitenlandse gerechten (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Koningshuis (Topondernemers) groepen 5 t/m 8.
- Nieuwsbegrip, groepen 4 t/m 8.

- Mee te doen aan het jaarlijkse Kunstmenu waarbij alle leerlingen in aanraking worden gebracht met film, toneel, dans, muziek, beeldende kunst en literatuur.
- Schrijver in de klas, groepen 5 t/m 8.
- Drama en muziek, alle groepen.
- De leerlingen van groep 1 en 2 aan te moedigen naar Sesamstraat te kijken en de kinderen van de groepen 3 en 4 naar Klokhuis.
- Schooltv weekjournaal, groepen 7 en 8.

Meting: binnen ons leerlingvolgsysteem hanteren we in de groepen 1 en 2 de Pravoo signaleringslijsten en in de groepen 3 t/m 8 EGGO + .

Het boekje 'Eerste hulp bij gedragsproblemen' fungeert als naslagwerk.

Hoofdstuk 5: De basiswaarden.

Vrijheid van meningsuiting	In kringgesprekken, leren luisteren naar elkaar en elkaars mening respecteren.	Wekelijks/dagelijks	In alle groepen op eigen niveau.
Gelijkwaardigheid	Geen onderscheid tussen jongens en meisjes Respectvol met elkaar omgaan, Geen onderscheid tussen allochtone en autochtone leerlingen.	dagelijks	In alle groepen op eigen niveau
Begrip voor anderen	Respectvol omgaan met elkaar Leren elkaar te respecteren Regels Leren reflecteren op eigen gedrag.	dagelijks	In alle groepen op eigen niveau
Verdraagzaamheid	Respectvol omgaan met elkaar Groepsregels Aandacht voor andere religies en culturen	dagelijks	In alle groepen op eigen niveau.

	Leren reflecteren op eigen gedrag.		
Auto-nomie	Zelfstandig werken Leren werk te plannen.	dagelijks	In alle groepen op eigen niveau
Af-wijzen van onverdraagzaamheid	Groepsregels Lessen sociale vaardigheid Respectvol omgaan met elkaar Leren reflecteren op eigen gedrag.	Dagelijks wekelijks	In alle groepen op eigen niveau
Af-wijzen van discriminatie	Groepsregels Lessen sociale vaardigheid Respectvol omgaan met elkaar Leren reflecteren op eigen gedrag.	Dagelijks wekelijks	In alle groepen op eigen niveau

Rapportage en evaluatie in het team:

Zie vragenlijst Burgerschap van de WMKPO